

Metoderapport

Millionjakt i skatteparadiser

FOTO: PETER MYDSKE

Av Henning Aarset og Lars Arntzen

Drammens Tidende

1. Journalister:

Henning Aarset
Tlf. 930 27 726
henning.aarset@dt.no

Besøksadresse:
Bragernes torg 2a
3017 Drammen

Postadresse:
Postboks 7033
3007 Drammen

Lars Arntzen
Tlf. 920 60 223
lars.arntzen@dt.no

Besøksadresse:
Bragernes torg 2a
3017 Drammen

Postadresse:
Postboks 7033
3007 Drammen

2. Redaksjon:

Drammens Tidende
Postboks 7033
3007 Drammen
Tlf. 32 20 40 00
www.dt.no

Kontaktperson:
Alf Petter Øverli
nyhetsredaktør
Tlf. 922 67 104
alf.petter.overli@dt.no

3. Prosjektnavn:

Millionjakt i skatteparadiser

Innholdsfortegnelse

1.	Journalister.....	2
2.	Redaksjon.....	2
3.	Prosjektnavn.....	2
4.	Sammendrag.....	6
5.	Publiserte artikler.....	6
6.	Slik startet det.....	6
7.	Problemstillinger.....	7
7.1	Sentrale spørsmål innledningsvis.....	7
7.1.1	Hvor mye penger skal være tappet fra selskapet?.....	7
7.1.2	Hvordan har den påståtte tappingen foregått?.....	7
7.1.3	Er den siktede mannen alene om å stå bak den påståtte tappingen?.....	7
7.1.4	Hvor er pengene sendt?.....	7
7.1.5	Hvem står bak det sveitsiske selskapet som er majoritetseier i Nordic Intertrade?.....	7
7.2	Nye spørsmål.....	7
7.2.1	Hvem styrer selskapene som har fått pengene fra Nordic Intertrade?.....	7
7.2.2	Var pengene som ble betalt ut, betaling for reelle tjenester?.....	7
8.	Arbeidet med saken.....	8
8.1.	Innledende fase.....	8
8.1.1	Den første dagen.....	8
8.1.2	Det første fengslingsmøtet.....	8
8.2.	Selskapsjakten.....	8
8.2.1	Litt hjelp i starten.....	8
8.2.2	Like navn.....	9
8.2.3	Skjulte identiteter.....	10
8.2.4	Diskresjon er viktigst.....	10
8.2.5	Den hemmelige eieren.....	10
8.2.6	Russernes selskap?.....	10

8.3.	Verdifulle innspill.....	11
8.3.1	Døråpner.....	11
8.3.2	Fryktet reaksjoner.....	11
8.4.	Tøffere tider.....	11
8.4.1	Røde tall.....	11
8.4.2	Brøt samarbeidet.....	12
8.5	Til Sveits.....	12
8.5.1	Fra filial til filial.....	12
8.5.2	Sedifos mann.....	12
8.5.3	Funnet i Luzern.....	13
8.5.4	Identifisering av selskapet.....	14
8.6	Nær tilknytning.....	14
8.6.1	Dokumentene fra Kypros.....	14
8.6.2	Representerte Sedifo.....	14
8.6.3	Huset i Spania.....	14
8.7	Økokrim letter på sløret.....	15
8.7.1	Beslagla eiendommer.....	15
8.7.2	Møttes i retten.....	15
8.8	Legges ned.....	15
8.9	Konsekvenser.....	15
9.	Kildebruk.....	16
9.1	Kildekritikk.....	16
9.2	Anonyme kilder.....	16
9.3.	Skriftlige kilder.....	16
9.4	Kildeoversikt.....	17
10.	Arbeidstid og kostnadsbruk.....	17
11.	Spesielle erfaringer.....	17
11.1	Viktigheten av å være to.....	17
11.2	Motstand.....	17

11.2.1	Frykt og sympati.....	18
11.2.2	Siktedes sykdom.....	18
11.2.3	Trusler.....	18
11.2.4	Kritiske kolleger.....	18
11.2.5	Andre medier.....	19
12.	Veien videre.....	19
13.	Konklusjon.....	20
13.1	Spørsmål 1: Hvor mye penger skal være tappet fra selskapet?.....	20
13.2	Spørsmål 2: Hvordan har den påståtte tappingen foregått?.....	20
13.3	Spørsmål 3: Er den siktede mannen alene om å stå bak den påståtte tappingen?.....	20
13.4	Spørsmål 4: Hvor er pengene sendt?.....	20
13.5	Spørsmål 5: Hvem står bak det sveitsiske selskapet som er majoritetseier i Nordic Intertrade?.....	20
13.6	Spørsmål 6: Hvem styrer selskapene som har fått pengene fra Nordic Intertrade?.....	20
13.7	Spørsmål 7: Var pengene som ble betalt ut, betaling for reelle tjenester?.....	20

Vedlegg 1 Kildeliste

Vedlegg 2 Artikler publisert i Drammens Tidende

Vedlegg 3 PDF-utskrifter av artiklene

4. Sammendrag

Nordic Intertrade ble grunnlagt i 1979 under navnet Harlow & Jones Scandinavia AS og har sitt hovedkontor i Lier. I tillegg har de et søsterselskap i Oberhausen i Tyskland. Begge selskapene eies av Sedifo SA (70 prosent) og Colonia AS (30 prosent). Majoritetsaksjonæren er et selskap som knyttes til den sveitsiske storbanken Credit Suisse, mens Colonia er et drammensbasert familieselskap.

Nordic Intertrade er Nordens eneste tradingselskap innen stålbransjen. De kjøper stål fra store produsenter i blant annet Russland, Kina og Brasil og selger det videre til kunder i Vest-Europa. De har i en årrekke blant annet hatt deler av den norske verftsindustrien som kunde. Nordic Intertrade har i flere år omsatt for langt over én milliard kroner og levert solide resultater som har ligget på nivå med sammenlignbare selskaper i andre land.

I oktober 2006 omtalte Drammens Tidende selskapet som den «ukjente milliardbedriften». Utad fremsto Nordic Intertrade som en mønsterbedrift som jobbet i det stille med å kjøpe og selge flere hundre tusen tonn stål i året. Men like etter at selskapet hadde markert sitt 30-årsjubileum høsten 2009 kom det et anonymt tips til Skatt Sør om at kanskje ikke alt var så ryddig og ordentlig likevel. Tirsdag 9. mars 2010 ble selskapets grunnlegger pågrepet, siktet for grov utroskap. Ifølge den opprinnelige siktelsen hadde han tappet selskapet for minst 220 millioner kroner. Senere ble siktelsen utvidet til 302,3 millioner kroner. Dette er én av de aller største sakene Økokrim har etterforsket og den desidert største saken knyttet til økonomisk kriminalitet i Buskerud noensinne.

Det tresifrede millionbeløpet er overført til selskaper i skatteparadisier som Isle of Man og Kypros. Bak selskapene som mottok pengene, står den utroskaps-siktede mannen. På den måten mener Økokrim at han har kontrollert det store pengebeløpet og unndratt pengene fra beskatning.

Mannen satt varetektsfengslet frem til fredag 2. juli på grunn av bevisforspillelsesfare. I månedsskiftet juni/juli gjennomførte Økokrim de siste avhørene i Sveits før løslatelsen og mente etter dette at de hadde sikret bevis-materialet som de fryktet mannen kunne ødelegge.

For Nordic Intertrade ble siktelsen mot grunnleggeren starten på slutten. Etterforskningen og medieomtalen gjorde det stadig vanskeligere for selskapet å bevare troverdigheten hos både banker og kunder. Sviktende kredittilgang gjorde det svært vanskelig å finansiere kjøp av stålet. Samtidig forsvant flere av kundene, slik at de også fikk problemer med å selge stålet. Høsten 2010

måtte selskapet derfor permittere flere av de ansatte, og i desember ble Foretaksregisteret i Brønnøysund varslet om at selskapet oppløses og rundt ti arbeidsplasser forsvinner. Den utroskaps-siktede mannen leder nå selv avviklingsstyret.

For vår del ble den store utfordringen de offisielle kildenes tilnærmedesvis totale taushet. Verken Økokrim eller forsvareren har siden saken startet i mars sagt noe særlig utover å kommentere om de var enige eller uenige i fengslingskjennelsene. Spesielt i begynnelsen var vi helt avhengige av å gjøre egne undersøkelser som kunne bekrefte eller avkreftede den siktede mannens tilknytning til selskapene som fikk overført flere hundre millioner kroner fra Nordic Intertrade. Senere kom det inn tips som både bekreftet det vi hadde funnet ved søk i offentlige registre og som ga oss ny informasjon.

Vi har ved flere anledninger forsøkt å få den siktede mannen i tale. Han har imidlertid avslått alle forespørsler om en samtale rundt utroskaps-siktelsen.

5. Publiserte artikler

Metoderapporten er basert på 42 artikler som er publisert i Drammens Tidende i perioden 12. mars 2010 til 18. desember 2010. De aller fleste artiklene er også publisert på mediehusets nettavis www.dt.no.

Listen over artikler som er publisert i papiravisen, ligger som vedlegg til denne metoderapporten. Kopi av samtlige artikler ligger også vedlagt i PDF-format. Det samme gjør avisens førstesider de dagene saken var hovedoppslag.

6. Slik startet det

«En mann er pågrepet ved Smith stål på Konnerud. Det skal være snakk om mye penger».

Slik lød tipset som kom inn til Drammens Tidendes nyhetsredaksjon.

Vi hadde hørt om selskapet Smith stål, men ingen av oss hadde hørt om at de holdt til på Konnerud. Det gjorde det da heller ikke. Etter søk i egne arkiver og på nettet fikk vi klarhet i at det her var snakk om et annet selskap

og forsto da nokså raskt hvem som måtte være pågrepet av politiet. I etterkant fremstår tipset som nokså logisk, selv om det samtidig faktisk er upresist.

En telefon til økoavsnittet hos politiet i Drammen ga oss ingen svar om siktelsen og pågripelsen. De kjente ikke til saken i det hele tatt. Hos Økokrim fikk vi imidlertid bekreftet at de hadde foretatt en pågripelse to dager tidligere og at den pågripne personen hadde en ledende stilling i selskapet, at vedkommende var siktet etter straffelovens §276 om grov utroskap og at Økokrim så alvorlig på saken. Ut fra informasjonen som ble gitt om alder og stilling, var det kun én bestemt person som kunne være siktet i saken. På direkte spørsmål fra Drammens Tidende bekreftet også Økokrim at det var NN som var pågrepet.

Vi har aldri omtalt den siktede mannen ved navn i våre reportasjer. Derfor er han også anonymisert i denne metoderapporten.

7. Problemstillinger

7.1 Sentrale spørsmål innledningsvis

Etter den første telefonsamtalen med Økokrim satte vi opp fem sentrale spørsmål som måtte besvares:

7.1.1 Hvor mye penger skal være tappet fra selskapet?

Mannen er siktet for grov utroskap. Denne bestemmelsen i straffeloven tas i bruk når beløpet passer ca. 100.000 kroner. Ut fra ordlyden i tipset vi fikk inn, hadde vi en klar formening om at det dreide seg om betraktelig mer penger enn som så.

7.1.2 Hvordan har den påståtte tappingen foregått?

Selv om vi satt med et klart inntrykk av at det dreide seg om mye penger, sa ikke tipset noen ting om hvordan den påståtte tappingen skulle ha skjedd.

7.1.3 Er den siktede mannen alene om å stå bak den påståtte tappingen?

Allerede i den første samtalen sa Økokrim at de ikke regnet med flere pågripelser. Vi mente likevel det var

viktig å stille spørsmål om mannen kunne ha vært alene. Var det virkelig sann at store beløp urettmessig kunne bli betalt ut fra selskapet uten at noen andre visste om det?

7.1.4 Hvor er pengene sendt?

Pengesporet sto sentralt fra første stund i arbeidet med denne saken.

Var mottakerne av pengene privatpersoner eller selskaper?

Holdt de til i Norge og/eller utlandet?

Hvis pengene var sendt ut av landet, var dette penger som egentlig skulle vært skattlagt i Norge?

Vi anså det som usannsynlig at pengene var sendt rett til den siktede mannen ettersom han var siktet etter utroskapsparagrafen og ikke bedrageriparagrafen i straffeloven.

7.1.5 Hvem står bak det sveitsiske selskapet som er majoritetseier i Nordic Intertrade?

Sedifo er registrert i Genève i Sveits og har samme adresse som hovedkvarteret til Credit Suisse i byen. Men noe informasjon om hvem som står bak Sedifo SA er ikke offentlig tilgjengelig.

7.2 Nye spørsmål

7.2.1 Hvem styrer selskapene som har fått pengene fra Nordic Intertrade?

Det ble tidlig klart at pengene fra Nordic Intertrade var betalt ut til selskaper i ulike skatteparadis. Spørsmålet som raskt meldte seg da, var hvem som står bak disse selskapene og om de hadde noen spesiell tilknytning til Nordic Intertrade.

7.2.2. Var pengene som ble betalt ut, betaling for reelle tjenester?

Den siktede mannen har hele tiden avvist at han har gjort noe straffbart. Han har imidlertid ikke lagt skjul på at utbetalingene faktisk har funnet sted. Ifølge hans forklaring er pengene betalt til selskaper som bisto Nordic Intertrade med rådgivning om stålmarkedet, samt at de ordnet med frakt og forsikring av stål som ble kjøpt fra den russiske leverandøren Novolipetsk Steel.

8. Arbeidet med saken

8.1. Innledende fase

8.1.1 Den første dagen

- Jeg kan ikke si noe mer, før jeg skjønner at du vet mer.

Slik avsluttet politiadvokat Marianne Steensen Bender i Økokrim den første telefonsamtalen. Dermed var jakten i gang. I løpet av den første dagen var vi i kontakt med en rekke kilder som kunne kjenne blant annet den siktede mannen, bedriften, bransjen og lovverket på området. Ikke overraskende var mange svært lite begeistret for telefonen de fikk fra oss, men summen av opplysningene vi plukket opp her og der, ga oss indikasjoner på at det skulle være snakk om et stort millionbeløp og at saken hadde forgreininger til utlandet.

Konfrontert med disse opplysningene, bekreftet Økokrim sent på ettermiddagen at siktelsen lød på «flere hundre millioner kroner». Noe mer konkret ønsket de ikke å være før i fengslingsmøtet dagen etter, heller ikke om de mulige forgreiningene til utlandet. Men for vår del var det viktigste at vi hadde en åpen kilde som sa noe om størrelsen på beløpet i siktelsen. Dermed satt vi også med et foreløpig svar på det første spørsmålet vi satte opp, jfr. pkt. 7.1.1.

I tillegg til de fem punktene vi listet opp under punkt 7.1, var det én ting til vi måtte få avklart:

I hvilken grad skal vi identifisere mannen og selskapet?

Mannen var siktet for svært alvorlige forhold. Dette kan

være et argument for identifisering. Vi mente imidlertid at dette ikke var tilstrekkelig og valgte derfor ikke å publisere navnet hans. Han var bare siktet i saken, det var tidlig i etterforskningsfasen, og det var ingen grunn til å advare offentligheten mot ham. Offentligheten hadde således ikke noen tungtveiende grunn til å få vite navnet hans. I den første artikkelen brukte vi imidlertid et sladdet bilde av mannen for å illustrere saken. Men med mindre man kjente svært godt til mannen eller hans kontor, var ikke bildet egnet til å bidra til identifisering. Vi valgte også å anonymisere bedriften ettersom vi visste lite om grunnlaget for siktelsen og kvaliteten på bevisene Økokrim hadde. I de to første artiklene skrev vi derfor heller ikke hvilken bransje selskapet opererte i.

8.1.2 Det første fengslingsmøtet

Fredag 12. mars ble den utroskapssiktede mannen fremstilt for varetektsfengsling i Oslo tingrett. Samme dag hadde vi sluppet nyheten om at drammenseren var siktet for å ha tappet selskapet sitt for flere hundre millioner kroner. Likevel var vi eneste medium som møtte opp i fengslingsmøtet.

Bak lukkede dører la Økokrim frem den omfattende siktelsen og fikk mannen varetektsfengslet i to uker. I etterkant av møtet var politiet fortsatt nokså tilbakeholdne med opplysninger. Det samme var mannens forsvarer, advokat Arne Gunnar Aas, ettersom fengslingsmøtet gikk for lukkede dører. Det Økokrim kunne bekrefte overfor oss, var at siktelsen lød på minst 220 millioner kroner og at pengene skulle være betalt ut til to selskaper på Isle of Man og Kypros som den siktede mannen kontrollerte. Dette ga oss deler av svaret på nok et spørsmål vi satte opp innledningsvis, jfr. pkt. 7.1.4.

Vi fikk i tillegg bekreftet at siktelsen gikk så langt tilbake som til 1996, men at tappingen i hovedsak skulle ha skjedd i perioden fra 2003 og frem til pågripelsen. Hvordan den påståtte tappingen skulle ha skjedd, hva disse selskapene het eller på hvilken måte mannen kontrollerte selskapene ville politiet ikke kommentere.

8.2. Selskapsjakten

8.2.1 Litt hjelp i starten

Vi skjønnte tidlig at dette er den største saken knyttet til økonomisk kriminalitet i Drammensregionen noensinne. Derfor bestemte vi oss raskt for å gå både Nordic Intertrade og selskapets grunnlegger nøye etter i sømmene. I tillegg måtte vi ha svar på hvilke selskaper

NYHETER
Revyppremiere i dag
 En rekke av de beste skuespillerne i Drammensregionen er på scenen i dag for å feire 10-årsjubileet for den lokale teatergruppa. De har fått utdelt priser for sine gode innsatser.

Foreldre skuffet
 Foreldre i Drammen er skuffet over resultatene i skolekvalitetsspeilingen. Mange mener at skolen ikke leverer på det som er forventet.

Tøft, men mye bedre
 En bedriftsleder fra Drammen er tilbake på jobb etter en lang sykdomsperiode. Han forteller at det er tøft, men at han er mye bedre nå.

ALVORIG SIKTELSE: ØKOKRIM BEKREFTER BEDRIFTETS FORGÅR I UTENLAND
- Tappet flere hundre mill.
 En bedriftsleder fra Drammen er siktet for å ha tappet flere hundre millioner kroner fra selskapet sitt. Økokrim bekrefter at siktelsen lød på flere hundre millioner kroner.

DRAMMENS TIDENDE 12. MARS 2010

det var snakk om på Isle of Man og Kypros. I begynnelsen lette vi etter alle tenkelige og utenkelige spor som kunne fortelle oss hvilke selskaper som var involvert i saken og hvilken tilknytning den siktede mannen hadde til disse. Dette var opplysninger verken Økokrim eller siktedes forsvarer ønsket å si noe om til oss.

I tillegg til å snakke med en rekke kilder, hentet vi med en gang ut samtlige regnskaper og årsrapporter om Nordic Intertrade og andre selskaper hvor den siktede mannen har eller har hatt en rolle.

Sent på ettermiddagen fredag 12. mars kom en kortversjon av rettsboken fra det første fengslingsmøtet. Ved første øyekast ga den oss ikke noe mer enn det Økokrim allerede hadde sagt tidligere på dagen.

Ved nærmere gjennomlesning kom vi imidlertid over spor som kunne lede oss videre. Tingrettsdommeren hadde litt kryptisk omtalt noen av selskapene som siktelseren gjaldt. Tre ufullstendige selskapsnavn ble omtalt i rettsboken. Disse var NIT AS, SRC og Steel Trade. NIT var en forkortelse som ble brukt om Nordic Intertrade og var således grei. SRC og Steel Trade var imidlertid ikke like lette å spore opp. Vi visste ikke hvilke selskaper dette var, om de i det hele tatt var de to selskapene som var registrert på henholdsvis Isle of Man og Kypros, eller om det var andre selskaper som også var involvert på en eller annen måte.

Vi hadde ikke organisasjonsnummer, adresser, fullt selskapsnavn eller informasjon om hvilket av selskapene som hørte til i hvilket skatteparadis. Det var ikke vanskelig å forestille seg at denne jobben ville bli vanskelig og tidkrevende. Det ga vi også uttrykk for overfor redaksjonsledelsen. Tilbakemeldingen var likevel at vi skulle gjøre et forsøk.

8.2.2 Like navn

Skatteparadisenes såkalte sekretessebestemmelser innebærer at det nesten er umulig å avdekke hvem som reelt kontrollerer og nyter godt av verdiene i selskaper, stiftelser og truster som er registrert der. Svært begrenset regnskapsplikt, ingen revisjonsplikt, minimal rapporteringsplikt overfor lokale myndigheter og ingen plikt til å oppbevare dokumenter var bare noen av utfordringene vi ville komme til å møte. I tillegg er det fullt lovlig å operere med stråmenn som aksjonærer, direktører og representanter for virksomhetene for å skjule den eller de som virkelig kontrollerer pengene. Dermed var det ikke sikkert at vi i det hele tatt kom til å finne noe, selv om vi mot alle odds skulle klare å identifisere de rette selskapene.

Siden verken Økokrim eller forsvarer ønsket å si noe

som helst om disse selskapene, måtte vi begynne en større elimineringsprosess. I selskapsregisteret på Isle of Man fant vi 116 selskaper som har «Steel» i navnet. Fem selskaper hadde «Steel Trade» som en del av navnet, men ingen av dem hadde kun «Steel Trade» som selskapsnavn. Selskapene var opprettet i henholdsvis 1989, 1990, 1993, 1996 og 1997 og eksisterte sånn sett innenfor tidsperioden Økokrim hadde satt. Alle kunne derfor i praksis være det ene selskapet vi lette etter. Vi var nødt til å ha noe mer.

Fire av selskapene var oppløst, og av disse var tre oppløst lenge før tappingen skulle ha skjedd. Dermed satt vi igjen med to selskaper registrert på Isle of Man som kunne være ett av de to selskapene vi lette etter. Det ene av disse to var opprettet i 1996, altså det samme året som Økokrim mente at tappingen av Nordic Intertrade startet.

Det var også to selskaper med "SRC" i navnet registrert på Isle of Man. Det ene var fortsatt aktivt, mens det andre ble oppløst over ti år før tappingen av Nordic Intertrade skulle ha skjedd. Dermed satt vi igjen med tre potensielle selskaper registrert på Isle of Man som kunne være ett av de to selskapene vi lette etter.

På Kypros fant vi fem selskaper med «SRC» som en del av selskapsnavnet. Ingen av disse het kun «SRC». To av selskapene hadde ikke en gang eget organisasjonsnummer. De resterende tre var opprettet i henholdsvis 2000, 2005 og 2008. Samtlige fem selskaper sto oppført som aktive, men ut fra navnene var det ett som pekte seg ut. Det het SRC Steel Research & Consultancy Limited. Men dette var ikke godt nok for oss til å slå fast at vi hadde funnet selskapet som skulle ha fått utbetalt store millionbeløp fra Nordic Intertrade.

Siden vi på dette tidspunktet ennå ikke visste hvilket selskap som var registrert i hvilket skatteparadis, var vi også nødt til å søke etter «Steel Trade» i selskapsregistre på Kypros. Flere hundre selskaper hadde «Steel» som en del av selskapsnavnet, men bare 12 hadde «Steel Trade». Kun ett av disse var oppløst. De resterende var alle aktive og kunne i teorien være det selskapet vi lette etter.

Ved hjelp av flere forskjellige nettbaserte betalingstjenester, andre selskapsregistre, en rekke åpne og lukkede databaser, samt forskjellige søkemotorer, jfr. kildelisten som er vedlegg 1 til rapporten, fikk vi begrenset antallet potensielle selskaper ytterligere. Nå begynte et utstrakt kildearbeid for å finne noen som kunne bekrefte hvilke av de selskapene vi satt igjen med, som var de to riktige. Fordelen var at vi på dette tidspunktet satt på organisasjonsnumre, adresser og andre data som kunne lette identifiseringsjobben.

Vi kontaktet en rekke kilder både i Norge og utlandet og

fikk etter hvert eliminert det ene selskapet etter det andre. Til slutt satt vi igjen med to selskaper: SRC Steel Research & Consultancy Ltd. på Kypros og Steel Trade and Consulting Ltd. på Isle of Man.

8.2.3 Skjulte identiteter

Ettersom vi da hadde identifisert de to selskapene som ifølge Økokrim var brukt til å tappe Nordic Intertrade, satte vi fullt fokus på dem. På Isle of Man gikk innhentingen av dokumenter relativt greit. Tidligere var dette skatteparadiset svært lukket, men har de senere årene åpnet seg opp.

Vi samarbeidet blant annet med en frilanser på øya som hjalp oss et stykke på vei. En nettbasert versjon av Isle of Mans selskapsregister gjorde at vi også kunne bestille de dokumentene vi ønsket mot et ordinært gebyr, og vi fikk dermed dokumentene oversendt på e-post med det samme. Vi bestilte alt som fantes og pløyde gjennom til sammen rundt 100 dokumenter både fra dette registeret og andre databaser.

Ikke overraskende var det lite informasjon å hente både i årsrapporter, regnskap og rolleoversikter. Regnskapene inneholdt kun ett tall, og det var den samme lave og faste skatten for hvert år. Heller ikke oversikten over personer og selskaper som hadde roller og eierandeler i Steel Trade & Consulting Ltd., ga oss noen gode svar.

Etter en del undersøkelser fant vi imidlertid ut at personene som sto oppført med roller i selskapet på Isle of Man, også står på en liste over ansatte i den sveitsiske storbanken Credit Suisse. Selskapene som hadde eierandeler i Steel Trade & Consulting Ltd., fant vi igjen i blant annet skatteparadis som kanaløya Guernsey, Liechtenstein og Panama. Disse selskapene var alle igjen eid av Credit Suisse Trust, men det fortalte oss ikke noe annet enn at de reelle eierne hadde brukt profesjonelle formuesforvaltere til å skjule sin egen identitet.

8.2.4 Diskresjon er viktigst

På Kypros var ikke informasjonen like lett tilgjengelig som på Isle of Man. Dokumentene i selskapsregisteret i Nicosia kom først etter halvannen måned. Det var seks uker med nesten daglig telefonkontakt og e-postkorrespondanse både på engelsk og gresk. H

er hjalp det ikke å bestille utskrifter og attester med opplysninger om foretaket via nettet. Alt skulle foregå på den gode, gamle måten med søknader på papir og betaling direkte til den kypriotiske sentralbanken. Og selv om alt ble gjort i henhold til de kypriotiske retningslinjene, satt det fortsatt langt inne å få oversendt

dokumentene. Diskresjon sto langt høyere i kurs enn service hos selskapsregisteret i Nicosia.

8.2.5 Den hemmelige eieren

Én av de store gåtene innledningsvis var hva slags selskap Sedifo er. Uansett hvor vi søkte eller hvem vi snakket med, var resultatet det samme: Ingen visste noen ting.

Sedifos adresse var som nevnt identisk med adressen til Credit Suisse i Genève. Derfor skjønnte vi tidlig at dette var et selskap i den sveitsiske storbankens sfære og at det høyst sannsynlig var et fasadeselskap hvor de reelle eierne kunne forvalte sine verdier uten at de trengte å fortelle hvem de er. Eiernes identitet(er) ble holdt strengt hemmelig av banken. Heller ikke de ansatte i Nordic Intertrade fikk på noe tidspunkt vite hvem som sto bak dette selskapet. Vi vet at enkelte personer i Nordic Intertrade var lovet et møte med representanter for majoritetseieren Sedifo, men dette løftet ble aldri innfridd.

Vi var ved flere anledninger i kontakt med pressetalspersoner for Credit Suisse i både Zürich og Lausanne for å spørre om Sedifo. Når vi kom inn på spørsmålet om eiere, var svaret det samme hver gang.

- Ingen kommentar.

Ved én anledning fikk vi også beskjed om at informasjonen om Sedifos eiere falt inn under sveitsisk bankhemmelighold og at banken brøt loven dersom de ga ut opplysninger om eierne.

8.2.6 Russernes selskap?

Den siktede mannen har ved flere anledninger forsøkt å gi inntrykk av at SRC Steel Research & Consultancy Ltd. eies av Novolipetsk Group og at Nordic Intertrade må forholde seg til dette selskapet så lenge de kjøper stål av russerne. Kommunikasjonsdirektøren i Novolipetsk Group avviste flere ganger overfor oss at SRC var et selskap de var involvert i. Vi slo oss ikke til ro med hans svar, men undersøkte hvilke eierinteresser det russiske stålkonsernet har rundt omkring i verden. Vi fant ingenting som tydet på at de eide noe i dette selskapet på Kypros.

8.3. Verdifulle innspill

8.3.1 Døråpner

Ved inngangen til påsken hadde vi likevel nok informasjon til å publisere artiklene «Millionjakt i skatteparadiser» og «Sporene stopper i sveitsisk storbank». Artiklene fylte hver sin dobbeltside, og de dokumenterte hvilke utfordringer Økokrim står overfor i etterforskningen av denne saken og hvordan stråmenn og postbokselskaper brukes når noen ønsker å holde identiteten sin skjult.

Under fengslingsmøtet før påske informerte også Økokrim om at de hadde utvidet siktelsen til å gjelde over 300 millioner kroner. De har hele tiden siden holdt døren åpen for at siktelsen kunne bli utvidet, men det har foreløpig ikke skjedd. Så vi har inntil videre slått oss til ro med at spørsmålet i pkt. 7.1.1 er besvart.

Lite visste vi da artiklene ble levert fredagen før påskeferien at dette skulle bli grunnlaget for et aldri så lite gjennombrudd i dekningen vår av saken.

8.3.2 Fryktet reaksjoner

Da de to artiklene omtalt under forrige punkt ble publisert på Drammens Tidendes nettside lørdag 28. mars, la også digitaldesken ut informasjon om hvordan lesere som hadde kjennskap til saken, kunne komme i kontakt med oss. Ikke lenge etter kom det første tipset.

Tipset gikk i all enkelhet ut på å google to konkrete selskapsnavn. Begge navnene var kjent for oss, så de ga oss reelt sett ikke noen ny informasjon. Utover i påsken fikk vi flere innspill. Noen av sporene vi ble tipset om, kjente

vi fra før, mens andre ga oss en bedre forståelse av selskapet og hvordan den påståtte tappingen skulle ha skjedd, jfr. pkt. 7.1.2. Av hensyn til kildevernet går vi ikke her nærmere inn på innspillene som kom, men det er på det rene at det var verdifull informasjon for oss.

Etter påskeferien startet arbeidet med å få verifisert noen av opplysningene vi hadde fått. På dette tidspunktet satt vi med en nokså klar formening om hvordan tappingen skulle ha foregått, men vi hadde ingen åpne kilder som bekreftet dette. Vi var i kontakt med en rekke personer som kunne ha informasjon om Nordic Intertrades indre liv. De fleste ga beskjed om at de ikke ønsket å bli kontaktet av oss og la på telefonen. Mange fryktet reaksjoner fra den siktede mannen og kretsen rundt ham.

Heldigvis la ikke alle på røret med en gang. Men de fleste ga klart uttrykk for at de opplevde det som ubehagelig å bli kontaktet.

Selv om vi nå hadde fått flere gode innspill og satt med det vi trodde var - og som senere viste seg å være - en god oversikt over saken, ble ikke opplysningene publisert. Det skjedde først noen uker senere etter at vi hadde skaffet oss den nødvendige dokumentasjonen. Dette kommer vi tilbake til i pkt. 8.5.3.

8.4. Tøffere tider

8.4.1 Røde tall

Et halvt år forsinket leverte Nordic Intertrade inn regnskapet som ble avsluttet 31. mars 2009, til Regnskapsregisteret i Brønnøysund. Årsregnskapet viste at

selskapet for første gang gikk med underskudd. Dette ga oss indikasjoner på at de slet tungt, selv om problemene ble forsøkt dysset ned.

At de på dette tidspunktet hadde lagt problemene bak seg, slik selskapet selv hevdet, sto i sterk kontrast til informasjonen vi fikk fra annet hold. I ettertid har det også vist seg at problemene ikke på noen måte var et tilbaketrukket stadium.

8.4.2 Brøt samarbeidet

Etter påske fikk vi også informasjon om at Skandinaviske Enskilda Banken (SEB) noen måneder tidligere hadde avsluttet kundeforholdet til Nordic Intertrade. Dette var den største og viktigste bankforbindelse de hadde, og selskapet på Lierstranda hadde en kredittgrense på 45 millioner euro hos banken. Årsaken til at kundeforholdet ble avsluttet, skulle være at banken ikke var fornøyd med informasjonen de fikk om Sedifo og hvem som stod bak dette selskapet. Banken fryktet også at det skjedde ting i Nordic Intertrade-systemet som kunne være i strid med EUs nye anti-hvitvaskingsdirektiv og Hvitvaskingsloven i Norge.

Representanter for SEB avviste i utgangspunktet å kommentere hvorfor kundeforholdet ble avsluttet, men de avviste at dette skyldtes nye EU-regler og lovendringer i Norge. Vi måtte derfor skaffe oss dokumentasjon fra annet hold på at dette faktisk var årsaken til bankens beslutning.

Vi fortalte én kilde hva representanten hos SEB hadde sagt. Dette provoserte vedkommende som kort tid etter skaffet oss dokumentasjonen vi trengte. Der sto det svart på hvitt. En sentral årsak til at kundeforholdet ble avsluttet, var strengere krav knyttet til hvitvaskingsreglene. Dermed trykket vi saken om at dette var årsaken til at SEB trakk seg ut, selv om banken utad avviste det.

8.5 Til Sveits

8.5.1 Fra filial til filial

Ut fra opplysningene vi fikk etter påsken, mente vi det var på tide å reise til Sveits. Nå måtte vi ha klarhet i hvem som sto bak Sedifo. Vi hadde prøvd alle muligheter på nettet, og vi fant ikke flere å kontakte av personer som både kunne vite og samtidig ville snakke om dette. Vi hadde ingen konkrete avtaler i Sveits, men redaksjonsledelsen ga oss likevel grønt lys til å reise. Saken var blitt stor og viktig, så det var verdt et forsøk.

Det første vi gjorde i Genève, var å oppsøke Credit Suisse' hovedkontor i Rue de Lausanne 17. Vi henvendte oss i resepsjonen og fortalte at vi ønsket å snakke med noen i Sedifo. De som satt i resepsjonen, avviste at de kjente til dette selskapet og sa at det ikke var registrert på denne adressen. Mennene prøvde likevel å gi inntrykk av at de var imøtekommende og hjelpsomme og henviste oss til en annen adresse i byen.

Det ble imidlertid raskt klart at de satte lite pris på vårt besøk. Da vi forsøkte å ta bilder av inngangspartiet og Credit Suisse-skiltet, kom én av dem ut og ba oss forlate området umiddelbart, ellers ville han ringe vaktene som passet på bygningen.

Den nye adressen vi fikk, var til en annen Credit Suisse-filial. Der fikk vi ikke overraskende beskjed om at vi var på feil adresse og at vi måtte henvende oss i Rue de Lausanne 17 for spørsmål om Sedifo.

8.5.2 Sedifos mann

Før vi reiste til Sveits hadde vi hentet ut det vi kunne av informasjon om Sedifo fra ulike registre. Dokumentene sa ingenting om eierne, men de inneholdt opplysninger om hvem som til enhver tid hadde rett til å signere på vegne av selskapet. Det var alltid to personer som skulle signere på selskapets dokumenter, noe som er typisk når man benytter seg av stråmenn og profesjonelle forvaltere.

Før avreisen hadde vi også ved flere anledninger ringt Credit Suisse for å få kontakt med noen av personene som hadde signaturrett på vegne av Sedifo. I banken fikk vi imidlertid bare beskjed om at det ikke jobbet noen der med disse navnene, verken i Sveits eller andre land hvor Credit Suisse har filialer. Men vi satt med lister over hvem som jobber eller hadde jobbet i storbanken, så vi ga oss ikke.

Ett navn gikk igjen i Sedifo-papirene over en lengre periode. Så da vi skjønnte at vi ikke kom til å få kontakt med

NYHETER | DRAMMENS TIDENDE | NYHETER

SURTET FOR GROV UTROSKAP: TILLETEN TIL SELSKAPET BLE SVIKET

Mistet tilgangen på flere hundre mill.

Den utrokkede utgangspunktet at kundeforholdet ble avsluttet.

Spilte høyt

DRAMMENS TIDENDE 10. APRIL 2010

ham ved å presentere oss som journalister, oppsøkte vi en tredje Credit Suisse-filial i Genève. Én av oss utga seg for å være kunde og fortalte at han ønsket å opprette en privat trust. Han ønsket derfor å snakke med en ansvarlig for trustene og fortalte at han var blitt anbefalt en navngitt person, som på dette tidspunktet sto oppført som direktør i Sedifo.

Dette gjorde vi sent på ettermiddagen. Banken ville ikke gi oss direktenummeret til mannen, men forsøkte å sette oss i kontakt med ham fra et kontor i filialen. Sedifomannen hadde gått for dagen, så det var en av hans kolleger som svarte i telefonen, og han ga oss uten videre direktenummeret til «vår mann».

Da vi ringte ham dagen etter, ble han både overrasket og nokså brydd.

- Ehh... Ja, men du vet... Ehh... Ehh... Det er litt vanskelig... Ehh, stotret han frem, før han bekreftet at navnet hans kan knyttes til selskapet.

- Men jeg vet ingenting om det, så jeg må sende deg videre til noen som kan forklare dette for deg, sa han og henviste til en person i bankens informasjonsavdeling.

Vårt inntrykk ble nok en gang forsterket: Sedifo er et selskap som egentlig ikke tåler dagens lys. Men vi var fortsatt like langt unna et sikkert svar på hvem dette selskapet som eier 70 prosent av Nordic Intertrade, er.

Vi er klar over at vi utfordrer noen grenser ved å utgi oss for å være kunder istedenfor journalister. Men vi mener vår opptreden ligger innenfor akseptable rammer. Falsk identitet skal bare brukes i unntakstilfeller, men dette var vår eneste mulighet til å få kontakt med en person som sitter på inngående kjennskap om Sedifo og Nordic Intertrade. Vi snakker her om en stor og viktig sak, og da er det viktig å få så sentrale kilder som mulige til å snakke. Det skal naturligvis presiseres at vi utga oss for å være kunder ene og alene for å komme i direkte kontakt med mannen. Overfor kilden presenterte vi oss umiddelbart med navn og fortalte at vi var journalister som ringte fra Drammens Tidende og hva saken dreide seg om. Vi har ikke på noe tidspunkt underveis i denne saken brukt falsk identitet for å få ut faktisk informasjon om det som har skjedd i og rundt Nordic Intertrade.

8.5.3. Funnet i Luzern

I Luzern ligger hovedkontoret til Nordic International. Dette selskapet har siden sommeren 2009 fungert som et mellomledd mellom Nordic Intertrade på den ene siden og den russiske stålleverandøren Novolipetsk Steel og SRC Steel Research & Consultancy Ltd. på Kypros på den andre siden. Tidligere fikk Nordic Intertrade to regninger når de kjøpte stål fra russerne; én fra

leverandøren og én fra SRC. Men fra sommeren 2009 gikk disse to regningene direkte til selskapet i Luzern som igjen sendte én fellesfaktura videre til de andre selskapene i Nordic Intertrade-systemet.

Vi ønsket svar på hvorfor faktureringsrutinene ble lagt om og hvorvidt dette var et forsøk på å skjule overføringene til selskapet på Kypros. Men da vi oppsøkte kontoret i utkanten av Luzern, fikk vi bare beskjed av Peter Schmidt som har en lederrolle i selskapet, om å forlate området forttest mulig.

I et siste forsøk på å få noe informasjon ut av turen til Sveits, dro vi til selskapsregisteret i Luzern for å se om vi kunne finne noe mer interessant der. Før avreisen til Sveits hadde vi via nettet hentet ut en del dokumenter fra dette registeret. Likevel skulle vi finne utrolig mye mer ved å møte opp personlig.

Da vi kom til selskapsregisteret, ba vi om å få se alle dokumentene de hadde på Nordic International. Få minutter senere sto vi med dokumentasjonen på at den utroskapsiktete mannen selv er direktør i SRC, et selskap som altså utad ble fremstilt som et datterselskap til den russiske stålleverandøren og som mottok flere titalls millioner kroner fra Nordic Intertrade.

Ifølge stiftelsesdokumentet til Nordic International eies selskapet i sin helhet av SRC, og den siktede mannen representerte det kypriotiske selskapet ved etableringen.

På bakgrunn av funnene i Luzern og informasjonen vi hadde fra før, kunne vi derfor slå fast hvordan den påståtte tappingen av Nordic Intertrade hadde foregått og at den siktede mannen betalte ut pengene til seg selv, jfr. spørsmålene vi hadde innledningsvis i pkt. 7.1.2, 7.1.4 og 7.2.1.

Vi hadde nå også dokumentasjon på at den siktede

mannens forklaring om at pengene var betaling for rådgivning, frakt og forsikring, ikke kunne stemme, jfr. pkt. 7.2.2. Rådene og vurderingen av stålmarkedet som var gitt, var blåkopier av dokumenter som ligger åpent ute på nettet. Steel Trade og SRC hadde heller ikke noe ansvar for frakt og forsikring. Nordic Intertrade hadde avtaler med selvstendige spedisjonselskaper som tok seg av dette og sendte regninger for disse tjenestene, etter at den russiske stålleverandøren hadde sørget for frakten fra stålverket i Lipetsk til Novorossiysk på svartehavskysten hvor stålet ble lastet ombord på skipene.

8.5.4. Identifisering av selskapet

Den første måneden etter pågripelsen anonymiserte vi både den siktede mannen og selskapet i all omtale. I etterkant av turen til Sveits, tok vi en ny vurdering på spørsmålet om identifisering. Vi holdt fast på anonymiseringen av mannen, men valgte å navngi bedriften. Vi hadde tidligere identifisert bransjen, og det er et begrenset antall selskaper i vårt område knyttet til stålbransjen. Dessuten ble det etter hvert såpass mange selskaper involvert at identifisering var viktig for å unngå unødvendige misforståelser.

8.6 Nær tilknytning

8.6.1 Dokumentene fra Kypros

I slutten av april kom endelig papirene på SRC Steel Research & Consultancy Ltd. fra selskapsregisteret i Nicosia. Der sto det blant annet at det kypriotiske selskapet som har mottatt store summer fra Nordic Intertrade, eies av Sedifo - og ikke av den russiske leverandøren, slik den siktede mannen hadde påstått.

Det sveitsiskregistrerte selskapet sitter altså med kontrollen over selskapet i Norge som har betalt ut pengene og selskapet på Kypros som har mottatt pengene. Og på toppen av det hele har Sedifo satt den utroskapsiktede mannen til å styre begge selskapene.

8.6.2 Representerte Sedifo

Selv om vi fortsatt ikke kunne slå fast at den siktede mannen hadde eierinteresser i Sedifo, ble mistanken om at han hadde en rolle i dette selskapet stadig forsterket. Etter turen til Sveits gjorde vi nye søk i ulike registre i Norge, blant annet Statsarkivet på Kongsberg og i Brønnøysundregistrene.

Da fant vi en stiftelsesprotokoll fra 1986 for H & J Trading

AS, som var forløperen til Nordic Intertrade. Dette selskapet ble stiftet av Sedifo, den siktede mannen og en engelskmann. Til stede på stiftelsesmøtet, som ble holdt på et advokatkontor i Drammen, var det imidlertid bare én representant for stifterne, den nå utroskapsiktede mannen. Han representerte samtlige eiere.

Samtidig satt vi på dokumentasjon om at Sedifo hadde gitt mannen alle nødvendige fullmakter til å opptre på vegne av dem. På bakgrunnen av all informasjonen vi nå satt på, kunne vi publisere artikkelen om hvordan den siktede mannen knyttes til den sveitsiskregistrerte majoritetseieren.

Det var også ett annet tydelig tegn på at den siktede mannen har stor innflytelse over Sedifos eierpost i Nordic Intertrade. Etter pågripelsen av mannen i mars var det ingen fra Sedifo som viste interesse for hva som skjedde med selskapet på Lierstranda. Der fikk de fortsette i fred for majoritetseieren i Sveits, og det var den siktede mannen selv som beholdt styringen, også fra fengselscellen.

8.6.3. Huset i Spania

Tidlig på 2000-tallet ble det bygget en stor villa utenfor Marbella på den spanske Solkysten. Den siktede mannen har selv informert de ansatte i Nordic Intertrade om at huset eies av Sedifo. Han og familien får disponere huset, som takk for hans lange og trofaste tjeneste for det sveitsiske selskapet.

Fra flere hold har disse opplysningene blitt sett på som nok en bekreftelse på at den siktede mannen har en svært nær tilknytning til Sedifo. Huset på Solkysten har ifølge våre opplysninger kostet et tosfret millionbeløp å bygge.

Knyttet til den sveitsiske eieren

Den stridsopptatte drammenseren har fått en annen opplyst om eierne i SRC Steel Research & Consultancy Ltd. på Kypros. Det viser seg at selskapet som har mottatt store summer fra Nordic Intertrade, eies av Sedifo - og ikke av den russiske leverandøren, slik den siktede mannen hadde påstått.

Økokrim mener drammenseren er frisk nok til å sitte fengslet

Økokrim mener drammenseren er frisk nok til å sitte fengslet. Dette er en av flere opplysninger som knytter den siktede mannen til selskapene hans.

8.7 Økokrim letter på sløret

8.7.1 Beslagla eiendommer

Økokrim tok beslag i fire eiendommer i Norge etter pågripelsen av Nordic Intertrade-gründeren. I tillegg til selskapets lokaler på Lierstranda som eies av mannens familieselskap, beslagla de familiens hus i Drammen og to hytter i Vestfold og Telemark. Siktedes kone eier deler av eiendommene, og hun krevde derfor at disse måtte frigis.

8.7.2 Møttes i retten

I slutten av september møttes partene i retten for å avgjøre om Økokrim kunne holde alle eiendommene beslaglagt i sin helhet, eller om de måtte frigi konas andeler. Konklusjonen i retten ble at Økokrim ikke hadde noen rett til å holde hennes andeler av eiendommene beslaglagt.

Under rettsmøtet - først et drøyt halvår etter pågripelsen - lettet Økokrim for første gang litt på sløret og fortalte noe om hvordan de mener den siktede mannen har kontrollert pengestrømmene og styrt alle selskapene selv.

Der kom blant annet bekreftelsen på at Sedifo er et fasadeselskap som forvalter store verdier på vegne av et stort antall personer og at det er den utroskapssiktede mannen selv som står bak selskapets aksjepost i Nordic Intertrade.

En stund før dette rettsmøtet hadde vi fått tilgang på en selskapsoversikt som også inkluderte selskaper på Bahamas, i Canada og Liechtenstein. Når vi sammenholdt informasjonen i selskapsoversikten med det vi visste fra før og det som Økokrim sa i rettsmøtet,

kunne vi følge pengestrømmene mellom mannens ulike selskaper; fra Norge til Isle of Man og Kypros og videre til selskaper i andre skatteparadiser. Først på dette tidspunktet satt vi altså med svaret på spørsmålet vi ganske tidlig stilte oss selv om hvem som har kontrollen over Sedifo, jfr. pkt 7.1.5.

8.8 Legges ned

Utpå høsten kom de første signalene som i klartekst sa at det gikk mot slutten for Nordic Intertrade. Vi vet at de lenge jobbet med å selge restene av selskapet, men dette gikk ikke, og i desember meldte selskapet at det skal oppløses.

Nedleggelsen kom som et resultat av flere forhold. Siktelsen mot grunnleggeren var et stort slag for tilliten til selskapet som helhet. Bankene fikk etter hvert større og større problemer med å opprettholde kundeforholdet, all den tid de finansierte en virksomhet hvor det ifølge Økokrim pågikk alvorlig kriminalitet. Kundegrunnlaget ble også kraftig redusert.

I desember ble da også Foretaksregisteret varslet om at selskapet oppløses.

8.9 Konsekvenser

I manges øyne er den mest åpenbare konsekvensen av vår dekning at selskapet nå legges ned. Vi har også fått skylden for at selskapet som de siste årene har omsatt for rundt halvannen milliard kroner i året, nå går overende. Vi skal ikke avvise at vår dekning av saken har

Jakten på pengene fra milliardbutikken

Hjemme i Drammen lever den utroskapsiktede mannen et nøktert liv. Samtidig styrer han en milliardbutikk. Her er historien om hvordan Økokrim mener mannen tappet 300 millioner kroner fra Nordic Intertrade i Lier til selskaper han selv styrer i skatteparadiser.

Grunnleggeren av den milliarderstore butikken i Lier, Nordic Intertrade, har blitt pågrepet av Økokrim. Mannen er siktet for å ha stjålet penger fra selskapet gjennom en rekke selskaper i skatteparadiser.

Den siktede mannen er den rettslike øyeblikkene og Solvig er i Nordic Intertrade.

På noen punkter kommer hun til å endre forklaring men dette er ikke noe som påvirker skyldspørsmålet.

bidratt til at dette ble utfallet. Vår omtale har sannsynligvis bidratt til at bedriften har mistet bankforbindelser som etter hvert syntes det var vanskelig å bli assosiert med bedriften og dens grunnlegger. Her er det likevel grunn til å påpeke at den største bankforbindelsen trakk seg ut før mannen på siktet for grov utroskap og begynte å omtale saken. Vi vil uansett hevde at det ikke er vårt ansvar at selskapet oppløses. Det ansvaret ligger hos den utroskapsiktete mannen. Det er han som har forvaltet selskapets verdier på en slik måte at Økokrim mente det var grunnlag for å sikte ham for alvorlig økonomisk kriminalitet.

Det er vanskelig å peke på direkte konsekvenser av vår dekning av saken. Spørsmålet vi har stilt oss, er derfor: Hva hadde skjedd dersom vi ikke hadde tatt tak i saken? For det første ville historiens største sak knyttet til økonomisk kriminalitet i Buskerud og én av de største sakene i Økokrims historie, blitt etterforsket i stillhet. Offentligheten hadde ikke fått innsikt i hva som har skjedd de forutgående årene, og ingen hadde satt spørsmålstegn ved Økokrims etterforskning. Ingen hadde gravd frem opplysningene underveis i etterforskningen og fortalt offentligheten hvordan den påståtte tappingen av det store millionbeløpet hadde foregått.

Et annet moment er at skatteparadisene tradisjonelt sett har vært lukkede stater med lovfestet beskyttelse mot innsyn fra omverdenen. Først i de senere årene har skatteparadisene begynt å åpne dørene for andre myndigheter på jakt etter ulovlige virksomheter og svarte penger, mens pressen langt på vei har vært henvist til sidelinjen og kun plukket opp bruddstykker av informasjonen som har eksistert. Denne saken viser at det nå nytter også for pressen å få tilgang på informasjonen, selv om de mulige lovbruddene ble begått mens skatteparadisene fortsatt var lukket for innsyn. Slike saker har dermed en stor allmennpreventiv verdi. De som skjuler noe - gjerne fra mange år tilbake i tid - løper i dag en langt større risiko for å bli kikket i kortene ettersom det ikke bare er myndighetene, men også mediene, som kommer seg gjennom det som tidligere var murer av lovfestet innsynsnekt.

9. Kildebruk

9.1 Kildekritikk

I denne saken har hovedproblemet vært å få folk i tale. Mange av de som kan ha sittet på verdifull informasjon, har ikke ønsket å snakke med oss. Andre har sagt at de

ikke kan snakke med oss, selv om de i utgangspunktet ønsket å gjøre det.

Det skal ikke legges skjul på at enkelte kilder har gitt uttrykk for enten sympati eller antipati for den siktede mannen. Sann sett har vi snakket med kilder som kunne hatt en agenda for eller mot ham. Men de aller fleste som kunne hatt dette, var relativt åpne om hva de syntes om Nordic Intertrade-grunnleggeren. Så vi har i liten grad opplevd at noen har hatt behov for å kjøre en forsøksvis skjult kampanje for eller mot ham.

9.2 Anonyme kilder

Vi har aldri tidligere hatt en større sak knyttet til økonomisk kriminalitet i vårt område. Samtidig er det her snakk om kun én person som er siktet. Alt fokus i saken ville dermed bli på vedkommende, og det er naturlig nok en stor ekstrabelastning for både ham og familien.

Derfor skulle bruken av anonyme kilder holdes på et absolutt minimum. Dersom vi ikke kunne dokumentere det vi skrev, skulle vi heller vente med publiseringen til vi hadde den nødvendige dokumentasjonen.

I etterkant ser vi at noen detaljer vi omtalte helt innledningsvis, ikke er helt presise, men dette er ikke opplysninger som skal ha påført den siktede mannen noen ekstra belastning, utover det at vi omtaler saken.

Underveis har vi fått flere anonyme tips. Ingen av disse er viderebrakt uten at vi har sjekket dem med andre kilder og fått dem bekreftet av åpne, muntlige eller skriftlige kilder.

9.3. Skriftlige kilder

En stor del av det vi har skrevet, er basert på informasjon hentet fra skriftlige kilder. Vi har trålet registre i mer enn ti land og samlet inn, systematisert og analysert rundt 2000 dokumenter i jakten på spor som kunne gi oss svar på hva som hadde skjedd. Opplysninger fra disse dokumentene er så kryssjekket for å se om de stemte overens og eventuelt kunne bekrefte hverandre.

Ingen av opplysningene som er brukt på trykk, kommer fra ett enkelt dokument. Samtlige opplysninger er sjekket opp mot andre kilder, og dokumentene er blitt nøye vurdert med tanke på autentisiteten, påliteligheten og hvem som var avsendere og mottakere.

9.4 Kildeoversikt

Vedlagt rapporten ligger en liste med kilder vi har brukt. Dette er ikke noen uttømmende liste, men gir et bilde av omfanget i kildeutvalget.

Vi har vært i kontakt med en rekke personer som ikke har ønsket å si noe særlig til oss. I tillegg har det vært en del som har snakket med oss under løfte om anonymitet. Disse er derfor utelatt fra oversikten.

10. Arbeidstid og kostnadsbruk

Dette har vært en svært ressurskrevende sak å jobbe med. De to første dagene jobbet vi med denne saken som en ordinær nyhetssak, med tanke på levering til neste dags avis. Deretter var det en periode hvor andre oppgaver gjorde det vanskelig å få tid til denne saken i arbeidstiden. Det meste av gravearbeidet som ble gjort i dagene og ukene etter pågripelsen av den siktede mannen, skjedde derfor på kveldstid og i helger.

På bakgrunn av artiklene vi publiserte lørdag 27. mars og tipset vi fikk i påsken, ble arbeidet med denne saken prioritert opp etter påskeferien. I flere uker brukte vi det meste av arbeidstiden på den påståtte tappingen av Nordic Intertrade. Samtidig brukte vi fortsatt mange kvelder og helger på å grave videre etter spor som kunne besvare spørsmålene vi redegjorde for under pkt. 7.

Totalt har vi brukt rundt 700 timer på arbeidet. Dette tallet inkluderer arbeid gjort både i arbeidstiden og på fritiden.

Kostnadsbruken har for Drammens Tidendes del i all hovedsak vært knyttet til vår lønn. Men det ble brukt rundt 30.000 kroner på turen til Sveits. I tillegg har vi brukt en del penger på gebyrer for å få ut papirer fra ulike registre og på frilansfotografer som har bistått oss med bilder på Isle of Man og i Spania.

11. Spesielle erfaringer

11.1 Viktigheten av å være to

Den jobben vi har gjort, kunne ingen av oss ha klart alene. Det er både vi og reportasjeledelsen overbevist om.

For det første er det utrolig viktig å ha én kollega som kjenner saken like godt for å diskutere problemstillinger, vinklinger, kildevalg og lignende med. Vi har jobbet med saken i ti måneder. I løpet av en så lang periode går det naturligvis i bølgedaler. Når man møter problemer, enten det er i form av lukkede registre, vanskelige kilder, reportasjeledere som heller vil prioritere andre saker eller ektefeller som vil at vi bruker mer tid på ungene, er det alltid godt å ha en som trekker deg opp igjen eller tilbake fra blindsporet og inn på et som er riktig.

For det andre er det ingen tvil om at enkelte kilder ble lei av at vi ringte dem hver dag. Da «byttet» vi kilder. At de fortsatt ble oppringt av Drammens Tidende hadde mindre betydning enn at det nå var en annen stemme på telefonlinja.

For det tredje ga det oss noen flere muligheter i skriveprosessen. Selv om vi sikkert har en del likhetstrekk som journalister, har vi også våre særegenheter. Det har vi utnyttet helt bevisst i arbeidet med saken. Vi fant tidlig en arbeidsfordeling som fungerte veldig bra for vår del. Én av oss gravde frem opplysningene og fortalte om dem til den andre, som så på bakgrunn av det som var fortalt, skrev et utkast til artiklene. Deretter gikk vi sammen gjennom artiklene, for å sjekke at vi hadde dekning for det som sto der og at de var så presise som de skulle være. Vår erfaring med denne arbeidsmetoden er at vi har klart å holde artiklene noenlunde fri for unødvendige detaljer og uvesentligheter og heller fått fram de store linjene i saken.

11.2 Motstand

Det er ikke noen grunn til å legge skjul på at vi har møtt en god del motstand underveis i arbeidet med denne saken. Motstanden har i første rekke kommet eksternt, men det har også vært krefter internt som har stilt spørsmål ved dekningen.

11.2.1 Frykt og sympati

En rekke personer som ble kontaktet, ønsket ikke svare på spørsmål fra oss. Flere av dem ga klart uttrykk for at de hadde sympati med den siktede mannen og ikke ønsket å bidra til presseomtale som var negativ for ham. Flere la heller ikke skjul på at de fryktet både for sin egen og selskapets fremtid, dersom det ble mye negativt fokus på Nordic Intertrade.

Noen var også redde for at Økokrim kunne mistenke dem for å ha kjennskap til eller på noen måte være involvert i saken, dersom de snakket med oss.

11.2.2 Siktetes sykdom

Noen måneder før Økokrim pågrep grunnleggeren av Nordic Intertrade, ble han rammet av sykdom. Hans fysiske tilstand var også et sentralt tema under hele fengslingsperioden. Mannens forsvarere brukte sykdommen som et sentralt argument hver gang de ba om løslatelse.

Også overfor oss ble det gang på gang påpekt at han var syk, og at vår omtale var en ekstra belastning for ham og hans familie. Vi ble derfor ved flere anledninger bedt om ikke å skrive noe særlig mer.

Vi har aldri lagt skjul på at vi har forståelse for at det i hans situasjon er en ekstra belastning å få mye negativ presseomtale. På den annen side er dette en svært alvorlig sak, og etter vårt syn er det ingen tvil om at saken har offentlig interesse. For å ivareta både den siktede mannens og offentlighetens interesser har vi i det ytterste forsøkt å ikke bli unødvendig nærgående mot ham som person. Sykdommen hans er blant annet kun omtalt i de tilfellene hvor advokatene har brukt den som argument for løslatelse.

Selv om vi har forsøkt å unngå å gjøre belastningen for ham unødvendig stor, er vi klar over at det er delte meninger om hvorvidt vi har klart det. Vår konklusjon er likevel at sakens alvor forsvarer måten vi har dekket den på.

11.2.3 Trusler

Det var nokså tidlig klart at Økokrims siktelse kunne være en trussel mot hele selskapets eksistens. Derfor er vi ikke veldig overrasket over at vi underveis har fått skylden for at selskapet var i ferd med å gå over ende. Vi har også mottatt trusler om at vi vil bli holdt ansvarlige, dersom selskapet ikke kan drives videre.

Etter at vi hadde skrevet om saken en stund, fikk vi følgende beskjed i en e-post:

«We herewith forbid you, to publish this information. In case of contrary acting to this advise, we reserve the full right to take further legal steps and have to keep you responsible for all disadvantage our company might suffer.»

Ved ett tilfelle fikk vi også i klare ordelag beskjed om at det nærmet seg en grense for hva mannen tålte og at vi måtte passe oss for at ekstrabelastningen som medieomtalen utgjorde, ikke ble for mye for ham. I samme samtale ble Tore Tønne-saken trukket frem. Det er ikke til å legge skjul på at Tønne-saken har en spesiell betydning i lokalsamfunnet i Drammen ettersom han bodde her og var en kjent og respektert person i bybildet. Så for vår del ble denne sammenligningen og trusselen en belastning vi gjerne skulle ha vært foruten.

Selv om vi mottok slike trusler, var vi i realiteten aldri i tvil om at vi skulle fortsette omtalen av saken. Men truslene minnet oss på at vi måtte være ekstremt nøye med å kunne dokumentere det vi publiserer, grundig.

Under rettsmøtet i slutten av september spurte vi nok en gang om å få en prat med den siktede mannen. Dette avviste han selv, under henvisning til at han blant annet ikke hadde lest noe av det vi hadde skrevet og at han heller ikke hadde noe interesse av dette. Truslene om at vi måtte passe oss for at medieomtalen ikke ble for mye for ham, var altså tomme trusler. Men det viser at ulike aktører kan ha en agenda som ikke nødvendigvis er forankret i virkeligheten.

11.2.4 Kritiske kolleger

Det hører med til sjeldenhetene at Drammens Tidende har saker som vi følger så lenge og omtaler så hyppig. Det var derfor flere kolleger som mente at «nå har vi skrevet nok om denne saken». Enkelte ytret seg også kritisk om selve sakskomplekset og mente det var for komplisert til at vi skulle skrive om det. Dette var vi helt uenige i. Vi mener derimot at slike saker bidrar til å gi lokalavisen troverdighet og tyngde. Heldigvis hadde vi støtte i reportasjeledelsen, som mente at dette var en viktig sak å følge. Uten denne støtten ville det blitt umulig å komme til bunns i det som hadde skjedd. Samtidig skal vi ikke legge skjul på at kritiske kolleger er svært verdifulle underveis i arbeidet med en slik sak. Etter hvert som man graver og får mer og mer detaljkunnskap om saken, er det lett å gå inn i en form for boble og miste kontakten med verden omkring. Da er det viktig å ha kolleger som stiller de vanskelige spørsmålene som får oss ut av bobla og igjen klarer å se saken fra et fugleperspektiv.

En annen utfordring vi naturlig nok støtte på ganske raskt, var reportasjeledelsens kjennskap til saken. Det er

umulig å kreve at de skal ha like god kunnskap til alle detaljer rundt involverte selskaper og personer som oss. I slike prosesser er det derfor viktig å erkjenne at vi ikke kan forvente fullgod coaching etter hvert som arbeidet skrider frem. Vi har derfor fungert som reportasjeledere og coacher for hverandre, og det har fungert bra.

Vi har selvfølgelig holdt reportasjeledelsen fortløpende orientert om status og funn i våre egne undersøkelser og brukt dem som diskusjonspartnere underveis. Helt fra starten ble vi vist stor tillit og gitt stor frihet underveis. Ikke på noen tidspunkt har vi opplevd noe forsøk på detaljstyring av arbeidet vårt

11.2.5 Andre medier

Selv om dette er en av Økokrims største saker, har få andre medier fattet interesse for saken. I begynnelsen publiserte blant annet Dagbladet og TV2 noen saker med henvisning til oss, men det var overraskende stille fra andre medier.

Vi har dermed fått grave i fred og publisere saker i et tempo som vi selv har styrt. I utgangspunktet kan det fremstå som en luksussituasjon å få jobbe med en slik sak uten at kolleger i konkurrerende medier kommer oss i forkjøpet med gode artikler. Men vi har flere ganger lurt på hvor Dagens Næringsliv, Finansavisen og økonomiavdelingen i Aftenposten har vært i denne saken. Selv om deres tilsynelatende manglende interesse ga oss ro til å grave skikkelig innledningsvis, har vi opplevd det som en stor ulempe at de ikke har omtalt saken.

Hvis flere medier hadde vært mer pågående og stilt både etterforskere og advokater kritiske spørsmål, kan det hende at de måtte ha åpnet seg noe mer på et tidligere tidspunkt i etterforskningsfasen. Nå har også de fått lov til å jobbe mer eller mindre i fred, selv om de mener at vi har mast mer enn nok.

Samtidig har vi som lokalavis merket en annen ulempe ved å være eneste medium som har fulgt denne saken. Flere personer i lokalmiljøet har - blant annet på debatt-plass i Drammens Tidende - ment at vi driver personjakt og hausser opp en sak som egentlig ikke er spesielt viktig eller interessant. I henvendelser til oss er det også sagt og skrevet at «dersom dette hadde vært en så stor sak som vi prøver å gi inntrykk av, så hadde nok Dagens Næringsliv og Aftenposten fattet interesse for den». Deres manglende omtale er altså blitt brukt mot vår dekning.

I en slik situasjon er det ikke til å komme fra at vi også selv begynner å stille spørsmål ved både egen vurderingsevne og omfanget av dekningen.

Er denne saken mindre enn det vi er i ferd med å gjøre den til?

Er det sånn at vi har mistet perspektivene og overser sentrale punkter som bagatelliserer anklagene mot mannen?

Er det sånn at vi henger ut en hederlig mann som stor-kriminell i offentlighetens lys?

Hver gang har svaret vært at sakens omfang er så stort og anklagene er så alvorlige at vi må grave videre på jakt etter spor som bekrefter eller avkrefter Økokrims påstander. Vi kan ikke sette oss ned og vente på at politiet gjør ferdig sin etterforskning, for så å viderebringe det de har funnet. I en slik sak har vi en forpliktelse til å undersøke saken på egenhånd.

12. Veien videre

Denne saken er på ingen måte ferdig, verken for påtalemyndighetens, siktedes eller vår del. Det har nå gått ti måneder siden Økokrim siktet og pågrep mannen. Saken er fortsatt ikke ferdig etterforsket, men det nærmer seg en avklaring på påtalespørsmålet. Det skjer i løpet av det kommende halvåret.

Et annet spørsmål som fortsatt ikke er besvart, er hvor alle pengene er blitt av. Over 300 millioner kroner er ført ut av Nordic Intertrade og til selskaper som den siktede mannen har kontrollen over. Men hvor har pengene tatt veien videre?

Vi vet at rundt 60 millioner kroner er tilbake i Nordic Intertrade som lån fra Sedifo. I tillegg er det brukt et anselig millionbeløp for å bygge huset på Solkysten. Noen millioner kroner er lånt ut fra Sedifo til siktede selv i forbindelse med hyttekjøpet i Vestfold, og noe er brukt til reise- og møtevirksomhet knyttet til driften av selskapene rundt omkring i verden. Men fortsatt er det over 200 millioner kroner å spore opp.

13. Konklusjon

13.1 Spørsmål 1:

Hvor mye penger skal være tappet fra selskapet?

Svar: Siktelsen lyder fortsatt på 302,3 millioner kroner. Den har nå vært uforandret siden slutten av mars i fjor. Selv om Økokrim hele tiden har holdt muligheten åpen for at siktelsen kan bli utvidet, tyder det meste nå på at dette er det endelige beløpet.

13.2 Spørsmål 2:

Hvordan har den påståtte tappingen foregått?

Svar: Den har foregått ved at selskaper i skatteparadiser har sendt regninger til Nordic Intertrade for rådgivning, frakt og transport. Dette er fakturaer som er sendt, uten at selskapet i Lier har fått reelle motytelser tilbake.

13.3 Spørsmål 3:

Er den siktede mannen alene om å stå bak den påståtte tappingen?

Svar: Ingen andre personer er blitt siktet av Økokrim i løpet av etterforskningen.

13.4 Spørsmål 4:

Hvor er pengene sendt?

Svar: De er sendt til Steel Trade & Consulting Ltd. på Isle of Man og SRC Steel Research & Consultancy Ltd. på Kypros. Noe av pengene er blant annet ført tilbake til Nordic Intertrade i form av lån fra Sedifo. Ifølge den siste tilgjengelige årsrapporten fra selskapet er dette lånet på drøye 60 millioner kroner.

13.5 Spørsmål 5:

Hvem står bak det sveitsiske selskapet som er majoritetseier i Nordic Intertrade?

Svar: Sedifo er et stort selskap som eies av Credit Suisse og forvalter eierinteresser for et stort antall mennesker over hele verden. Selskapets eierandel i Nordic Intertrade kontrolleres av den siktede mannen.

13.6 Spørsmål 6:

Hvem styrer selskapene som har fått pengene fra Nordic Intertrade?

Svar: SRC Steel Research & Consultancy Ltd. på Kypros eies av Sedifo. Bak Steel Trade & Consulting Ltd. på Isle of Man har det stått selskaper i andre skatteparadiser. På den siste selskapsoversikten er det en stiftelse i Canada som står øverst i pyramiden. Én ting er felles for alle disse selskapene og stiftelsene: Den utroskapssiktede grunnleggeren av Nordic Intertrade har kontrollen over dem.

13.7. Spørsmål 7:

Var pengene som ble betalt ut, betaling for reelle tjenester?

Svar: Nei. Steel Trade & Consulting Ltd. og SRC Steel Research & Consultancy Ltd. har ikke hatt noe ansvar for frakten og forsikringen av stålet som er kjøpt. Nordic Intertrade har hatt avtaler med egne speditører som har sendt faktura for disse oppdragene. Rådene som selskapene på Isle of Man og Kypros ga, var null verdt for Nordic Intertrade. De besto av eksisterende kundelister og kopier av vurderinger av stålmarkedet som allerede lå åpent ute på internett.

Drammen, 13. januar 2011

Henning Aarset

Lars Arntzen